

ריש פרק שני

*

רקע

הנושא המרכזי הנדון כאן הוא איסורי הנאה - מקורם, מהותם וגדריהם. נושא זה חשוב להלכות פסח כיוון שחמץ אסור בהנאה. העמוד הראשון של פרק שני אינו עוסק באיסור הנאה, אלא בדינים שונים בהלכות חמץ: א. בל יראה ובל ימצא בחמץ טמון ובחמץ שאינו ידוע. ב. שיטת בית שמאי, שאסור למכור חמץ לגוי בערב פסח. ג. "חרכו קודם זמנו" - חמץ שאינו ראוי לאכילת כלב. ד. איסור הנאה בחמץ דרבנן ובשעות דרבנן. ה. איסור הנאה מחמץ בשעת שריפתו. עסקנו בכל הנושאים הללו, חוץ משיטת בית שמאי שאסור בערב פסח למכור חמץ לגוי.

מקורות

א. כא.-כא: "כל שעה שמותר לאכול... בהדי דקא שריף ליה ליתנהני מיניה קמ"ל"
ב. מהר"ם חלאוה ד"ה ב"ש אומרים

מהר"ם חלאוה ד"ה ב"ש אומרים

בית שמאי אומרים לא ימכור אדם חמצו לגוי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח. פירש רש"י ז"ל דקסבר מצוה לבערו מן העולם. ובפרק קמא דשבת משמע דטעמא מפני החשש שיאמר הרואה ומכיר שהוא של ישראל שישראל מכרו לו תוך הפסח, דמייתי לה התם גבי בית שמאי אומרים אין מוכרין לנכרי ולא משאילין לו וכו', והכי משמע טפי דהא בקראי בתים וגבולין כתיבי.

הסבר הסוגיה

"בית שמאי אומרים לא ימכור אדם חמצו לנכרי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם פסח".
[ברייטא כא.]

נחלקו הראשונים בהסבר האיסור של בית שמאי למכור חמץ לנכרי לפני פסח: רש"י [ד"ה קודם]: אדם מישראל מצווה לבער החמץ מהעולם, ובמכירה לא מקיימים מצות ביעור.

מהר"ם חלאוה [ד"ה ב"ש]: האיסור הוא מפני החשד, שיאמרו שהחמץ נמכר בפסח. רבינו דוד [ד"ה ר' יהודה]: האיסור הוא מפני חשש מכירה של הערמה.